

Dosarul nr. 2ra-1968/18

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (judecător I. Potînga)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (judecători A. Panov, M. Anton și V. Buhnaci)

Î N C H E I E R E

14 noiembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecător
judecătorii

Valeriu Doagă
Victor Burduh
Nina Vascan

examinând admisibilitatea recursului declarat de Trofim Larionov, Inga Larionova și Igor Ivlenkov, prin intermediul avocatului Gheorghe Macovei,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolai Fiodorov împotriva lui Trofim Larionov, Ingăi Larionova și Igor Ivlenkov, intervenienți accesorii notarul public Oleg Gladîș și I.P. „Agenția Servicii Publice“, cu privire la declararea nulității testamentului, a certificatului de moștenitor testamentar și a contractului de vânzare-cumpărare al bunului imobil, precum și recunoașterea dreptului de proprietate asupra bunului imobil,

împotriva deciziei din 29 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care apelul declarat de Nicolai Fiodorov, prin intermediul avocatului Constantin Lazari, împotriva hotărârii din 13 septembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, a fost admis, s-a casat hotărârea primei instanțe și s-a emis o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă :

La 15 martie 2016, Nicolai Fiodorov a depus cerere de chemare în judecată (f.d. 2-13) împotriva lui Trofim Larionov, Ingăi Larionova și Igor Ivlenkov, intervenienți accesorii notarul public Oleg Gladîș și Î.S. „Cadastru“ (din data de 19 iulie 2017, I.P. „Agenția Servicii Publice“), cu privire la declararea nulității parțiale a testamentului Ninei Larionova nr. 9344 din 27 septembrie 2013, a nulității parțiale a certificatului de moștenitor testamentar nr. 13606 din 10 noiembrie 2015 al lui Trofim Larionov și Ingăi Larionova, și a nulității contractului de vânzare-cumpărare nr. 16 din 04 ianuarie 2016, încheiat între Trofim Larionov, Inga Larionova și Igor Ivlenkov; recunoașterea dreptului de proprietate asupra a 1/3 cotă-parte din apartamentul nr. 77, str. A. Pușkin nr. 44, mun. Chișinău, nr. cadastral XXXXXXXXXXXXXXXX; și constatarea intrării în posesia patrimoniului succesoral al Ninei Larionova (apartamentul cu nr. cadastral XXXXXXXXXXXXXXXX).

În motivarea acțiunii, Nicolai Fiodorov a formulat următoarele argumente.

La 04 ianuarie 2002, a încheiat căsătoria cu Nina Larionova, cu care, începând cu anul 1998, a locuit împreună în apartamentul nr. 77, str. A. Pușkin nr. 44, mun. Chișinău, nr. cadastral XXXXXXXXXXXXXXXX, iar la 07 mai 2015, Nina Larionova a decedat.

A deținut un apartament cu drept de proprietate, pe care l-a vândut la 27 mai 2002, iar suma obținută de 1 800 de dolari S.U.A. a investit-o în reparația capitală a apartamentului de pe str. A. Pușkin, prețul acestuia crescând considerabil, fapt ce ar putea fi confirmat de către meșteri.

În context, a opinat că 1/2 cotă-parte din apartamentul în cauză urmează a fi recunoscută drept proprietate comună în devălmășie a soților, în acord cu art. 372 alin. (3) Cod civil și art. 23 Codul familiei.

Pe parcursul conviețuirii cu Nina Larionova, aceasta le spunea copiilor săi, Trofim Larionov și Inga Larionova, ca după decesul ei, să aibă grijă de Nicolai Fiodorov ca de propriul lor părinte.

În decursul traiului comun cu Nina Larionova, Inga Larionova nu a locuit împreună cu dânsii, aceasta având întemeiată propria sa familie, iar Trofim Larionov, fiind tânăr, nu dispunea de mijloace financiare proprii pentru a le investi în reparația apartamentului.

Nu a solicitat obținerea certificatului de moștenitor legal în termenul de șase luni de la decesul Ninei Larionova, deoarece a avut încredere că Trofim Larionov și Inga Larionova vor executa voința defunctei.

Ulterior a aflat despre participarea lui Trofim Larionov și a Ingăi Larionova la privatizarea apartamentului.

A explicat că prin testamentul nr. 9344 din 27 septembrie 2013, autentificat de notarul public Oleg Gladîș, Nina Larionova a testat copiilor săi 1/2 cotă-parte din apartament.

Acceptând succesiunea Ninei Larionova, Trofim Larionov și Inga Larionova au tănuț existența lui Nicolai Fiodorov în calitate de moștenitor rezervatar, iar la 10 noiembrie 2015, cu referire la 1/2 cotă-parte din apartament, notarul public Oleg Gladîș le-a eliberat certificatul de moștenitor testamentar nr. 13606.

Trofim Larionov și Inga Larionova au decis să vândă apartamentul și i-au cerut lui Nicolai Fiodorov să-l elibereze.

Nina Larionova era în drept să testeze doar 1/4 cotă-parte din apartament, ținând cont de rezerva succesorală și de îmbunătățirile pe care Nicolai Fiodorov le-a adus apartamentului.

A intrat în posesia patrimoniului succesoral al defunctei, fiindcă a locuit în apartament și a plătit serviciile comunale.

Invocând nulitatea certificatului de moștenitor testamentar al lui Trofim Larionov și Ingăi Larionova, a considerat că și contractul de vânzare-cumpărare nr. 16 din 04 ianuarie 2016, încheiat între Trofim Larionov, Inga Larionova și Igor Ivlenov, este lovit de nulitate, fiind un act juridic subsecvent.

La 31 martie 2016, Nicolai Fiodorov a depus o cerere prin care a renunțat la pretenția privind constatarea intrării în posesia patrimoniului succesoral al Ninei

Larionova (f.d. 32-37).

Prin hotărârea din 13 septembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, acțiunea înaintată de Nicolai Fiodorov a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 127-132).

La 19 septembrie 2017, Nicolai Fiodorov a declarat, prin intermediul avocatului Constantin Lazari, apel împotriva hotărârii primei instanțe (f.d. 137-139; 136).

Prin decizia din 29 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău, apelul declarat de Nicolai Fiodorov, prin intermediul avocatului Constantin Lazari, a fost admis (f.d. 185-196). S-a casat hotărârea primei instanțe și s-a emis o nouă hotărâre, prin care acțiunea înaintată de Nicolai Fiodorov a fost admisă parțial. S-a recunoscut dreptul de proprietate al lui Nicolai Fiodorov asupra a 1/4 cotă-parte ideală din apartamentul nr. 77, str. A. Pușkin nr. 44, mun. Chișinău, nr. cadastral XXXXXXXXXXXXXXXX. S-a declarat nulitatea testamentului Ninei Larionova nr. 9344 din 27 septembrie 2013, în partea testării a 1/3 cotă-parte din apartament, luând în considerare rezerva succesorală. S-a declarat nulitatea certificatului de moștenitor testamentar nr. 13606 din 10 noiembrie 2015 al lui Trofim Larionov și Ingăi Larionova, în partea a 1/3 cotă-parte din apartament, luând în considerare rezerva succesorală. S-a declarat nulitatea contractului de vânzare-cumpărare nr. 16 din 04 ianuarie 2016, încheiat între Trofim Larionov, Inga Larionova și Igor Ivlenov. S-a încasat în beneficiul statului, în mod solidar din contul lui Trofim Larionov și al Ingăi Larionova, taxa de stat în sumă de 26 535, 8 lei.

În consolidarea soluției sale, instanța de apel a menționat că potrivit art. 23 Codul familiei, bunurile ce aparțin fiecăruia dintre soți pot fi recunoscute de instanța judecătorească proprietate în devălmășie a acestora dacă se va stabili că, în timpul căsătoriei, din contul mijloacelor comune ale soților sau al mijloacelor unuia dintre soți, valoarea acestor bunuri a sporit simțitor (reparație capitală, reconstrucție, reutilizare, reamenajare etc.).

La acest capitol, instanța de apel a considerat că este eronată concluzia primei instanțe referitoare la aportul adus de Nicolai Fiodorov reparației capitale și mentenanței apartamentului nr. 77, str. A. Pușkin nr. 44, luând în considerare gradul cert de implicare a lui Nicolai Fiodorov în sporirea valorii acestui bun imobil pe parcursul a 17 ani de căsătorie, fapt determinant pentru recunoașterea regimului juridic de proprietate în devălmășie.

În această privință, instanța de apel a reținut faptul că Nicolai Fiodorov a deținut un imobil cu drept de proprietate, pe care l-a vândut în anul 2002, iar suma obținută de 1 800 de dolari S.U.A. a investit-o în reparația capitală a apartamentului nr. 77, str. A. Pușkin nr. 44.

În continuare, instanța de apel a constatat că Nicolai Fiodorov, începând cu data de 04 ianuarie 2002 și până nu demult, a locuit oficial în apartamentul nr. 77, str. A. Pușkin nr. 44, ceea ce demonstrează că Nicolai Fiodorov a intrat în posesia cote-părți din apartament ce i-a revenit după decesul Ninei Larionova, inclusiv în calitate sa de moștenitor rezervatar.

În context, instanța de apel a făcut trimitere la art. 64 alin. (5) Legea nr. 1453 din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, care prevede că până la eliberarea

certificatului de moștenitor legal sau testamentar, notarul stabilește cercul de persoane care au dreptul la succesiune și la rezerva succesorală, prevenind moștenitorul despre răspunderea ce îi revine pentru tănuirea faptului existenței altor moștenitori.

Incidența normei date a survenit ca efect al calității lui Nicolai Fiodorov de succesor de clasa I inapt pentru muncă, care conform art. 1505 Cod civil, are dreptul de a moșteni, independent de conținutul testamentului, cel puțin o doime cotă-parte din cota ce s-ar fi cuvenit fiecăruia în caz de succesiune legală.

Astfel, ținând cont de faptul că potrivit art. 220 alin. (1) Cod civil, actul juridic care contravine normelor imperative este nul, instanța de apel a declarat nulitatea parțială a testamentului Ninei Larionova nr. 9344 din 27 septembrie 2013, or aceasta nu era în drept să testeze copiii săi câte o doime cotă-parte din apartament.

De asemenea, bazându-se pe răspunderea pe care Trofim Larionov și Inga Larionova o poartă pentru tănuirea existenței moștenitorului rezervatar, instanța de apel a declarat și nulitatea parțială a certificatului de moștenitor testamentar nr. 13606 din 10 noiembrie 2015.

La 13 iulie 2018, Trofim Larionov, Inga Larionova și Igor Ivlenov au declarat, prin intermediul avocatului Gheorghe Macovei, recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea integrală a acesteia și menținerea hotărârii primei instanțe (f.d. 200-206).

În motivarea recursului, recurenții au susținut că Nicolai Fiodorov nu a dovedit cu probe veridice și suficiente investirea sumei de 1 800 de dolari S.U.A. în îmbunătățirea apartamentului, iar instanța de apel nu urma să constate faptul îmbunătățirii.

De asemenea, consideră că instanța de apel a interpretat în mod eronat conceptul de îmbunătățire a bunului imobil, or mobila pretins cumpărată de Nicolai Fiodorov nu a crescut prețul apartamentului, iar legea prevede în mod expres definiția reparației capitale.

A arătat că instanța de apel a interpretat în mod eronat termenul de incapacitate de muncă, fapt determinant pentru stabilirea incidenței rezervei succesorale.

A reliefat că interpretarea instanței de apel contravine Regulamentului sanitar privind supravegherea sănătății persoanelor expuse acțiunii factorilor profesionali de risc, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1025 din 07 septembrie 2016, care statuează că inaptitudinea în muncă se determină de către Centrul republican de boli profesionale.

A notat că este lipsită de putere de convingere aprecierea instanței de apel privind temeiurile nulității testamentului Ninei Larionova.

A invocat că instanța de apel, constatând, în lipsa lui Nicolai Fiodorov, caracterul fictiv al contractului de vânzare-cumpărare al apartamentului, a atentat la principiul contradictorialității procesului civil.

Totodată, a criticat aprecierea de către instanța de apel a probelor ce țin de circumstanțele încheierii contractului nominalizat.

A menționat că instanța de apel, pornind de la pretinsul drept de preemțiune al lui Nicolai Fiodorov, a invocat din oficiu nulitatea absolută a contractului, deși în

conformitate cu art. 352 alin. (3) Cod civil, încălcarea dreptului de preemțiune presupune nulitatea relativă, pe care Nicolai Fiodorov nu a invocat-o.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de două luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Având în vedere că la dosar nu există probe ce țin de recepționarea de către Trofim Larionov, Inga Larionova și Igor Ivlenov a deciziei integrale a instanței de apel, recursul este în termen.

Examinând admisibilitatea recursului declarat de Trofim Larionov, Inga Larionova și Igor Ivlenov, prin intermediul avocatului Gheorghe Macovei împotriva deciziei din 29 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ ajunge în mod unanim la concluzia că recursul urmează a fi considerat inadmisibil, din următoarele raționamente.

În conformitate cu art. 439 alin. (3) Cod de procedură civilă, judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă statuează că cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Art. 432 alin. (2) Cod de procedură civilă reglementează expres cazurile când se consideră că instanța judecătorească a încălcat sau aplicat eronat normele de drept material, iar art. 432 alin. (3) Cod de procedură civilă reglementează expres cazurile când se consideră că instanța judecătorească a încălcat sau aplicat eronat normele de drept procedural.

Totodată, art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă stipulează că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Art. 432 alin. (5) Cod de procedură civilă prevede că temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

Aceste dispoziții legale fundamentează ideea că judecarea recursului exercitat conform Secțiunii a 2-a, Cap. XXXVIII, Cod de procedură civilă, privește în exclusivitate probleme de drept material și procedural, verificându-se legalitatea deciziei, nu și temeinicia ei în fapt.

Astfel, sarcina instanței de recurs este de a verifica temeiurile recursului și argumentele privind caracterul ilegal al deciziei atacate, în limitele în care au fost

formulate și prin prisma drepturilor garantate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Completul evidențiază că în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedura de examinare a admisibilității unui recurs în materie civilă trebuie să corespundă garanțiilor unui proces echitabil, consfințite la art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în special cu referire la dreptul de acces liber la justiție și la dreptul de a fi audiat de o instanță judecătorească (hotărârile Delcourt contra Belgiei din 17 ianuarie 1970 și Erfar-Avef contra Greciei din 27 martie 2014).

În acest context, completul reține că dreptul unei persoane de acces liber la justiție poate fi limitat, inclusiv prin instituirea procedurii de examinare a admisibilității recursului, or prin însăși natura lor, condițiile pentru examinarea unei cereri introduse pe calea recursului pot fi mai stricte decât condițiile stabilite pentru o cale de atac ordinară. Asemenea rigori urmăresc scopul de aplicare și interpretare unitară a legislației și îndeplinesc funcțiile de administrare eficientă a justiției, fiind în deplină concordanță cu art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (hotărârea Trevisanato contra Italiei din 15 septembrie 2016).

Totodată, completul reține că obligația de a motiva un act judecătoresc poate varia în funcție de natura actului în cauză (hotărârea Hansen contra Norvegiei din 2 octombrie 2014), iar în concepția Curții Europene a Drepturilor Omului, nu se impune motivarea detaliată a deciziei unei instanțe de recurs care, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge un recurs ca fiind „lipsit de șanse de succes” (hotărârea Nersesyan contra Armeniei din 19 ianuarie 2010).

Completul notează că argumentele invocate în recurs nu au vocația de a duce la modificarea soluției în prezenta cauză, or acestea nu atestă examinarea raportului juridic litigios de către instanțele ierarhic inferioare cu încălcarea normelor de drept material și procesual sau a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, neîncadrându-se astfel în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În conformitate cu art. 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nicio referire cu privire la fondul recursului.

Din raționamentele nominalizate, completul va considera inadmisibil recursul declarat de Trofim Larionov, Inga Larionova și Igor Ivlenov, prin intermediul avocatului Gheorghe Macovei.

Conform art. 433 lit. a) și 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Recursul declarat de Trofim Larionov, Inga Larionova și Igor Ivlenov, prin

intermediul avocatului Gheorghe Macovei, împotriva deciziei din 29 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău, emise în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolai Fiodorov împotriva lui Trofim Larionov, Ingăi Larionova și Igor Ivlenov, intervenienți accesorii notarul public Oleg Gladîș și I.P. „Agenția Servicii Publice“, cu privire la declararea nulității testamentului, a certificatului de moștenitor testamentar și a contractului de vânzare-cumpărare al bunului imobil, precum și recunoașterea dreptului de proprietate asupra bunului imobil, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecător

Valeriu Doagă

judecătorii

Victor Burduh

Nina Vascan